



Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ἕνα Πνευματικὸ Ταξίδι
πρὸς τὸ Τέλος τοῦ παλαιοῦ
καὶ τὴν Ἀρχὴ τοῦ Νέου



■ Τρεῖς εἰκόνες-σκηνές, γιὰ ἕναν ὑγιή προβληματισμὸ

Ἐπίκαιροι Σχολιασμοί: Ἡ Ὁσία Μαρία ἡ Αἰγυπτία, τύπος προσευχομένου* Ε΄ Κυριακὴ Νηστειῶν

Ἡ **ἐπίκαιρο** σχολιασμὸ παραθέτω **τρεις εἰκόνες ἢ σκηνές** ἀπὸ τὸν βίο τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας, ἀποσπασμένες ἀπὸ σχετικὴ ὁμιλία μας κατὰ τὴν φετινὴ Ε΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν (2021). **Ἡ** προσευχή, ἄλλωστε, εἶναι πάντα ἕνα ἐπίκαιρο καὶ ἀκανθῶδες θέμα στὸν ἀκανθῶδη βίο τῶν σημερινῶν Χριστιανῶν.

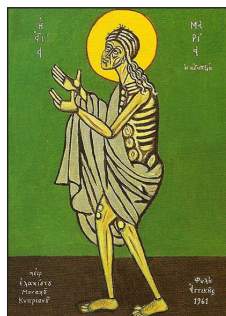
Ἡ πρώτη εἰκόνα εἶναι ἀπὸ τὴν «προσκυνηματικὴ ἐκδρομὴ» κάποιων Λίβυων καὶ Αἰγυπτίων πιστῶν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, στὴν ὁποία συμμετεῖχε ἡ Ὁσία – νεαρὴ πόρνη τότε – ὄχι γιατί ἤξερε ποιὸς ἦταν ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ ταξιδιοῦ, ἀλλὰ γιατί τὸ θεώρησε εὐκαιρία γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τοῦ πάθους τῆς.



Σ' αὐτὸ τὸ προσκυνηματικὸ ταξίδι παρέσυρε πολλοὺς νέους προσκυνητὲς στὴν ἄμαρτία.

Οἱ «ἱερὲς ἀποδημίες» τῶρα ὀνομάζονται «προσκυνηματικὲς ἐκδρομὲς» καὶ ἐπὶ τὸ κοσμικότερον «θρησκευτικὸς τουρισμὸς». **Γιὰ** πολλοὺς εἶναι μιὰ ἐξοδος ἀναφυγῆς.

Καλὴ καὶ ὠφέλιμη, ἀλλὰ ὄχι ὅπως τὴν περιγράφει ὁ Ζακύνθιος λόγιος Μοναχὸς τοῦ 16ου αἰῶνα Παχώμιος Ρουσάνος, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τὸ ἐκκλησιαστικὸ νόημα αὐτῶν τῶν ἀποδημιῶν.



Ο Παχώμιος Ρουσάνος «θεωρεῖ τις ἱερὲς ἀποδημίες στοὺς Ἁγίους [ἰδιαίτερα] Τόπους “ἀρετῆν”, διότι “ὁ εἰς προσκύνησιν ἀπερχόμενος, οὐ τὸ ἴδιον θέλημα ἐκπληροῖ, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ”». Θεωρεῖ θέλημα Θεοῦ τὴν προσκύνηση στοὺς Ἁγίους Τόπους. **Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ «ἀποδημία» γινόταν με προσευχὴ, πνευματικὴ προετοιμασία καὶ ἐξομολόγησι.** Ἦταν (καὶ πρέπει νὰ εἶναι) **μιὰ κίνησι ἐμποτισμένη με προσευχὴ, μιὰ τελετουργία προσευχητικὴ, ὅπως οἱ λιτανεῖες.**

Δυστυχῶς, γιὰ πολλοὺς, οἱ «προσκυνηματικὲς ἐκδρομὲς», δὲν ἔχουν εὐωδία θυμιάματος προσευχῆς. Ἀκραῖο παράδειγμα εἶναι ἡ Ὁσία Μαρία. Ἡ «ἱερὴ ἀποδημία», στὴν ὁποία συμμετεῖχε, γι’ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς νέους ποὺ παγίδευσε στὴν ἀσωτία, ἦταν μιὰ φοβερὴ ἀμαρτία καὶ ὄχι ἀρετὴ· δὲν ἦταν πρὸ παντὸς τελετουργία προσευχητικὴ.

Ὅμως, παρὰ τὴν ἀσωτία τοῦ ταξιδιοῦ, ὁ ἱερὸς τόπος ἐδικήθηκε τὴν Μαρία σωτήρια. Ἐφερε σ’ αὐτὴν πνευματικὸ καρπό. Τὴν μετέθεσε, με τὴν μετάνοια, **ἀπὸ τὴν ἀσωτία στὴν ἀγιότητα.**

Ἡ περίπτωσί της μᾶς δείχνει πόσο δραστικὴ εἶναι ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ σὲ τόπους ἱερούς, ἰδιαίτερα στὶς τελετουργίες ποὺ γίνονται ἐντὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν. Ὅποτε, ἡ προσέλευσί μας σ’ αὐτοὺς πρέπει νὰ γίνεται με ἐπίγνωσι, πνεῦμα μετανοίας καὶ προσευχῆ, γιὰτι ἔτσι, τελικὰ, ἀνοιξαν οἱ θύρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Χάριτος γιὰ τὴν μέχρι τότε πόρνη Μαρία.

* * *

Αὐτὴ εἶναι ἡ **δεύτερη εἰκόνα** ποὺ θὰ μελετήσουμε.

Ἡ Μαρία, μιμούμενη τοὺς ἄλλους προσκηνυτές, ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ στὸν Ναὸ καὶ νὰ προσκυνήσῃ. Ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ ὅμως ἀνέκοψε τὴν θρασύτητα τοῦ ἐκκλησιασμοῦ της. Τῆς φανέρωσε ὅτι ἡ προσκύνηση τῶν ἱερῶν (ὅπως καὶ ἡ προσέλευσι στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας) **εἶναι πράξι, στὴν ὁποία πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνη ὅλη ἡ ζωὴ μας.** Προσκυνᾷ ὅλος ὁ ἑαυτός μας, με ὅλο τὸν βίον μας, τὸν ὁποῖο ἀναθέτουμε στὸν Χριστὸ γιὰ ἀνακαίνισι.

Ἐκανε τέσσερις ἀπόπειρες. Ἀποκαμωμένη κάθησε σὲ μιὰ γωνιά τῆς αὐλῆς τοῦ Ναοῦ καὶ ἐκεῖ, καθὼς στὴν σκέψη της ἦταν μόνον ὁ ἀποκλεισμός της ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ ὄχι τὸ πάθος της, βρῆκε δίοδο στὴν ψυχὴ της καὶ τὴν ἐπισκέφθηκε ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἴδια εἶπε στὸν Ἀββᾶ Ζωσιμᾶ: **«Ἦψατο τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καρδίας μου λόγος σωτήριος, ὑποδεικνύων μοι, ὅτι ὁ βόρβορος τῶν ἔργων μου ἦν, ὁ τὴν εἴσοδον κλείων μοι».**

Ἐχοντας αὐτὸν τὸν λόγο μέσα της, ἄρχισε νὰ κλαίῃ βγάζοντας στεναγμοὺς ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδιάς της. **«Κλαίουσα»** εἶδε, «ἐπάνω τοῦ τόπου», στὸν ὁποῖο στεκόταν **«εἰκόνα τῆς Παναγίας Θεοτόκου»**,

και ἄρχισε «πρὸς αὐτὴν ἀκλινῶς ἀτενίζουσα» μιὰ προσευχή, ποὺ ἦταν δοξολογία μέσα ἀπὸ αὐτοκατάγνωση καὶ αὐτομεμψία, ἀλλὰ καὶ γέννημα πίστεως ποὺ ἔδινε ὑπόσταση σὲ ὅσα ἤλπιζε νὰ λάβῃ. **Βάζει κατόπιν τὴν Θεοτόκο ἐγγυητὴ τῆς μετανοίας της.**



Μετὰ τὴν προσευχὴ της ἡ δύναμη ποὺ προηγούμενως τὴν ἐμπόδιζε νὰ μπῆ στὸν Ναό, τὴν ὠθοῦσε στὰ ἐνδότερα. Προσκύνησε «τὸ Ζωοποιὸν Ἐύλον» καὶ ὅπως ἡ ἴδια διηγήθηκε, μὲ τὴν θεὰ τοῦ Σταυροῦ εἶδε «τοῦ Θεοῦ τὰ μυστήρια, καὶ οἶός ἐστιν ἕτοιμος τοῦ δέχεσθαι τὴν μετάνοιαν».

Στὴν περίπτωση τῆς βλέπουμε, ὅτι ἡ Εἰκόνα βοήθησε τὴν προσευχὴ καὶ τὴν μετάνοιά της, ἀφοῦ προηγούμενως λόγος σωτήριος ἀκούμπησε τὰ μάτια τῆς ψυχῆς της. Ὅταν ὑπάρχει μέσα μας ἐνεργὸς ἓνας τέτοιος σωτήριος λόγος, ποὺ ἔρχεται ἀπευθείας ἀπὸ τὸν Θεὸ ἢ μέσα ἀπὸ ἀναγνώσματα ἱερῶν κειμένων, τότε προσκυνώντας τὶς ἱερὲς Εἰκόνες ἢ προσευχόμενοι μπροστὰ σ' αὐτές, ἡ προσευχὴ καὶ ἡ προσκύνησή μας μεταβαίνουν στὸ πρωτότυπο, δηλαδὴ στὸν Χριστό, τὴν Παναγία ἢ τοὺς Ἁγίους καὶ μᾶς δίνουν καρπὸ σωτήριο.

* * *

Ἡ τρίτη εἰκόνα προσευχῆς εἶναι ἀπὸ τὴν ἔρημο.

Οἱ σκληροὶ ἀγῶνες της διήρκεσαν δεκαεπτὰ ἔτη. Ἐκεῖ δὲν εἶχε κάποιο τυπικὸ τελετουργιῶν, ὅπως ἔχουν οἱ Ἱερὲς Μονές. Εἶχε τὴν ἐπιθυμία τῆς σωτηρίας καὶ τὸ νὰ εἶναι ἐν ὄλῃ καρδιά μὲ τὸν Θεό.

Ἔτσι, στὶς ἔντονες μνημὲς ἀπὸ τὴν παλαιὰ ζωὴ της ποὺ τὴν πολέμοῦσαν μὲ ρυπαροὺς λογισμοὺς, τοποθετοῦσε νοερά τὸν ἑαυτὸ της μπροστὰ στὴν Εἰκόνα τῆς Παναγίας, τῆς ἀναδόχου της, καὶ ἔκλαιγε ζητώντας νὰ διώξῃ τοὺς λογισμοὺς ποὺ τὴν ταλαιπωροῦσαν. «Ἀεὶ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας μου πρὸς τὴν ἐγγυητὴν ἀκαταπαύστως ἀνέπεμπον, αἰτοῦσα βοήθειαν τῇ κινδυνευούσῃ κατὰ τὸ τῆς ἐρήμου πέλαγος καὶ γε βοηθὸν ἔσχον, καὶ τῆς μετανοίας συλλήπτορα».

Εἶναι πολὺ σημαντικὸ τὸ «ἀκαταπαύστως ἀνέπεμπον». Τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, τὴν προσοχὴ της, σήκωνε ἀκατάπαυστα πάνω ἀπὸ τὶς μνημὲς τῆς Αἰγύπτου, τοὺς πειρασμικοὺς λογισμοὺς καὶ τὸ προσήλωνε στὴν Θεοτόκο. Τὴν εἶχε «συλλήπτορα» (βοηθό), ἀλλὰ γιὰ νὰ δέχεται τὴν βοήθειά Της ἔπρεπε ἀκατάπαυστα νὰ ἀναπέμψῃ τὸ ὄμμα τῆς διανοίας της – νὰ προσηλώνῃ δηλαδὴ ὅλη τὴν προσοχὴ της – πρὸς Αὐτήν.

Μετὰ ἀπὸ πολλὰ δάκρυα, καὶ χτυπώντας τὸ στήθος της, ὅσο τῆς ἦταν δυνατόν, ἔβλεπε, ὅπως διηγεῖται, «φῶς πάντοθεν περιεστράπτὸν με:

και ἐντεῦθεν λοιπὸν γαλήνη τις σταθιρὰ ἐκ τρικυμίας ἐγένετό μοι». **Τ**ὸ τέλος τῆς προσευχῆς τῆς ἦταν ἡ ἔλευση τῆς Χάριτος, πὺ τῆς δώριζε σταθερὴ γαλήνη.

Σ’ αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες, μὲ πυκνὲς ἐπισκέψεις τοῦ Φωτὸς τοῦ Θεοῦ, ἀπέκτησε δύναμη προσευχῆς πὺ σήκωνε καὶ τὸ σῶμα τῆς πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, ἀλλὰ τῆς ἔδωσε καὶ βαθειὰ ταπεινώση, χωρὶς ἀπελπισία καὶ καταθλιπτικὸς λογισμοὺς. **Ὁ**μολογοῦσε: «**τί** γὰρ καὶ ἔχω καυχῆσασθαι σκευὸς ἐκλογῆς τοῦ διαβόλου γενομένης;».

Τὸ πῶς ἡ προσευχὴ ἀπορροφοῦσε ὅλο τὸν ἑαυτὸ τῆς, τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τῆς, φαίνεται στὴν πρώτη συνάντησή τῆς μὲ τὸν Ὅσιο Ζωσιμᾶ.

Απὸ τὰ πρῶτα λόγια πὺ εἶπε ἡ Ὁσία στὸν ἀββᾶ Ζωσιμᾶ ἦταν: «**πῶς** τὸ Χριστιανικὸν φῦλον πολιτεῦεται σήμερον; **Πῶς** οἱ βασιλεῖς; **Πῶς** τὰ τῆς Ἐκκλησίας ποιμαίνεται;». **Ὁ** Ὅσιος Ζωσιμᾶς τῆς εἶπε, ὅτι ὁ Χριστὸς «εἰρήνην σταθιρὰν ἐχαρίσατο», ἀλλὰ τῆς ζήτησε νὰ προσευχηθῆ «ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς» καὶ τοῦ ἰδίου. **Ἐ**κείνη τοῦ εἶπε, ὅτι αὐτὸ εἶναι δικό του ἔργο ὡς «ιερέως ἀξίωμα ἔχοντα». **Σ**τὴν ἐπιμονὴ τοῦ ὁμως ὑπάκουσε.

Στράφηκε ἀνατολικά, σήκωσε τὰ μάτια καὶ τὰ χέρια τῆς ψηλὰ καὶ «ἤρξατο εὐχεσθαι ὑποψιθυρίζουσα· φωνὴ δὲ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο ἔναρθρος». **Ὁ**λος ὁ νοῦς τῆς ἦταν στὸν Θεό, πρεσβευτῆς ὑπὲρ ὅλου τοῦ κόσμου. **Ὁ** Ὅσιος Ζωσιμᾶς στεκόταν σύντρομος, σιωπηλός, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο στὴν γῆ. **Σ**ὰν εἶδε ὁμως ὅτι ἡ Ὁσία ἀργοῦσε στὴν εὐχὴ, σηκώνοντας λίγο τὸ πρόσωπό του, τὴν εἶδε «ὑψωθεῖσαν ὡς ἓνα πῆχυν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῷ ἀέρι κρεμαμένην καὶ οὕτω προσεῦχεσθαι».

Απὸ τὸ θέαμα αὐτὸ τοῦ μπῆκε λογισμός, μήπως ἡ γυναίκα πὺ ἐβλεπε δὲν ἦταν ἄνθρωπος, ἀλλὰ πνεῦμα πὺ ὑποκρινόταν ὅτι προσεύχεται. **Ἡ** Ὁσία, ὁμως, χωρὶς αὐτὸς νὰ πῆ τίποτε, τὸν καθησύχασε: «**Τί** σε, ἀββᾶ, οἱ λογισμοὶ συνταράττουσι σκανδαλισθέντα ἐπ’ ἐμοί, ὡς ὅτι πνεῦμα ὑπάρχω καὶ τὴν εὐχὴν ὑποκρίνομαι; **Π**ληροφορήθητι, ἄνθρωπε, ὅτι ἀμαρτωλὸν εἰμι γύναιον, πλὴν **τῷ βαπτίσματι τῷ ἀγίῳ τετείχισμαι**».

* * *

Ὁλοι οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ εἴμαστε «**τετείχισμένοι τῷ ἀγίῳ Βαπτίσματι**». **Θ**ὰ πρέπει ὁμως νὰ μὴν ἀφήνουμε νὰ δραπετεύη ὁ νοῦς μας ἔξω ἀπ’ αὐτὸ τὸ **σωστικὸ τεῖχος, τὴν μεγάλη Χάρη τοῦ Βαπτίσματος**, ἀλλὰ νὰ ζητοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἀκουμπᾶ τοὺς ὀφθαλμοὺς



Τὸ Σπήλαιο τῆς Ὁσίας Μαρίας.



Ἀπὸ τὸ Σπήλαιον
τῆς Ὁσίας
Μαρίας.

τῆς καρδιάς μας μὲ λόγους σωτήριους, ὥστε οἱ ἱερεῖς Εἰ-
κόνες, οἱ Ναοί, οἱ Ἑορτὲς τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ «ἱερεῖς
ἀποδημίης» σὲ τόπους ἁγίους, νὰ καθιστοῦν διαρκῶς
ἐνεργὸ τὴν Χάρη τοῦ Βαπτίσματος καὶ νὰ ἀνεβά-
ζουν μὲ τὴν πίστη, τὴν μετάνοια, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν
προσευχὴ ὅλη τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα μας πάνω ἀπὸ
τὸν χοϊκὸ βίον, καθοδηγώντας τὸ φρόνημα καὶ τὴν πράξη
μας στὶς βαθμίδες τῆς κλίμακας πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ
δοξασμὸ, «σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις» καὶ ταῖς πρεσβείαις
τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.



(*) Ἐφημ. «Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση» Ναυπάκτου, ἀριθμ. 297/Ἀπρίλιος
2021, σελ 11-14. Τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Θωμᾶ Βαμβίνη. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.